

Minister
Zdrowia

ZPP.050.99.2024.EB
Warszawa, 22 listopada 2024

Pan
Szymon Hołownia
Marszałek Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej

Szanowny Panie Marszałku,

odpowiadając na interpelację nr 5843, Pana Posła Sebastiana Kalety oraz grupy posłów w sprawie środowiskowych centrów zdrowia psychicznego oraz dostępności opieki psychiatrycznej dla dzieci i młodzieży, przesłaną do Ministerstwa Zdrowia dnia 4 listopada br. uprzejmie proszę o przyjęcie poniższych informacji.

Środowiskowe Centra Zdrowia Psychicznego dla dzieci i młodzieży finansowane były w ramach Funduszy Europejskich na lata 2014-2020. Instytucji Zarządzającej Programem Operacyjnym Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020 oraz Instytucją Organizującą Konkurs w ramach którego powstawały Środowiskowe Centra Zdrowia Psychicznego było Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej. W związku z powyższym to Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej posiada szczegółowe informacje m.in. na temat budżetu tych projektów. Celem tych projektów było czasowe wsparcie ośrodków i przygotowanie do włączenia ich do krajowego systemu finansowania.

Na etapie negocjowania Nowej Perspektywy ustalona została tzw. linia demarkacyjna określająca podział obszarów finansowania ze środków krajowych i regionalnych. Decyzja ówczesnego kierownictwa wyrażona w piśmie Pana Ministra Adama Niedzielskiego do Ministra Funduszy i Polityki Regionalnej jasno wskazywała, że tworzenie i funkcjonowanie Centrów Zdrowia Psychicznego dla Dzieci i Młodzieży w kontekście udzielania świadczeń, powinno być finansowane ze środków Narodowego Funduszu Zdrowia, a nie środków Unii Europejskiej.

Należy zauważyć, iż systemowa reforma ochrony zdrowia psychicznego dzieci i młodzieży jest wdrażana od 2019 roku. Finansowanie dalszego działania Środowiskowe Centra Zdrowia Psychicznego dla dzieci i młodzieży było możliwe ze środków Narodowego

Funduszu Zdrowia. Jednocześnie Ministerstwo Zdrowia nie ma narzędzi umożliwiających automatyczną kontynuację finansowania dalszego działania podmiotów ze środków Narodowego Funduszu Zdrowia. Zasady i tryb finansowania świadczeń opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych określa ustawa z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (Dz. U. z 2018 r. poz. 1510 z późn. zm.). Zgodnie z zapisami ww. ustawy, świadczenia realizowane są w oparciu o umowy zawarte ze świadczeniodawcami wyłonionymi na drodze konkursu ofert.

W zakresie działań Ministerstwa Zdrowia w obszarze psychiatrii dzieci i młodzieży, uprzejmie informuję, iż poprawa sytuacji psychiatrii dzieci i młodzieży w Polsce jest jednym z priorytetowych działań Ministerstwa i w tym celu realizowana jest reforma systemu ochrony zdrowia psychicznego.

Głównym założeniem ww. reformy jest rozwijanie środowiskowego modelu psychiatrycznej opieki zdrowotnej w duchu procesu deinstytucjonalizacji oraz wyrównanie dostępu do opieki psychiatrycznej we wszystkich regionach kraju. Środowiskowy model opieki psychiatrycznej skupia się na udzielaniu świadczeń zdrowotnych blisko miejsca zamieszkania, co daje możliwość prowadzenia procesu terapeutycznego w sposób dostosowany do potrzeb pacjentów, pozwala na wczesne wykrywanie kryzysów psychicznych, a także może przyczynić się do zwiększenia efektów terapeutycznych.

Powyższy model opieki psychiatrycznej składa się z trzech poziomów referencyjnych, które umożliwiają prowadzenie procesu terapeutycznego w sposób adekwatny do potrzeb pacjenta:

I poziom referencyjny

Pierwszym miejscem oferującym pomoc w przypadku niepokojących objawów dotyczących zdrowia psychicznego są Zespoły i Ośrodki środowiskowej opieki psychologicznej i psychoterapeutycznej dla dzieci i młodzieży, nazywane I stopniem referencyjnym. W ośrodkach tych pomoc mogą uzyskać osoby które nie potrzebują diagnozy psychiatrycznej lub farmakoterapii.

II poziom referencyjny

Centra Zdrowia Psychicznego dla dzieci i młodzieży - II poziom referencyjny, działa w dwóch trybach:

- poradnie zdrowia psychicznego – gdzie można skorzystać z wizyty u lekarza psychiatry, psychologa i psychoterapeuty,
- poradnie zdrowia psychicznego i oddziały dzienne – gdzie pomoc mogą uzyskać młodzi pacjenci, którzy potrzebują bardziej intensywnej opieki.

II poziom referencyjny jest przeznaczony dla dzieci i młodzieży których stan zdrowia wymaga konsultacji z lekarzem psychiatrią dziecięcym – w celu postawienia diagnozy psychiatrycznej lub wdrożenia farmakoterapii.

III poziom referencyjny

III poziom referencyjny stanowią Ośrodki Wysokospecjalistycznej Całodobowej Opieki Psychiatrycznej (na tym poziomie działają oddziały szpitalne). Świadczenia stacjonarne realizowane są przez lekarzy psychiatrów, psychologów, psychoterapeutów, terapeutów zajęciowych.

Poniżej informacja zawierająca dane dotyczące aktualnej liczby poszczególnych poziomów referencyjnych:

Poziom referencyjny	Typ placówki	Liczba podmiotów (stan na 07.10.2024)	Razem
I poziom	Zespół Środowiskowej Opieki Psychologicznej i Psychoterapeutycznej dla Dzieci Młodzieży	21	488
	Ośrodek Środowiskowej Opieki Psychologicznej i Psychoterapeutycznej dla Dzieci Młodzieży	467	
II poziom	Centrum Zdrowia Psychicznego dla Dzieci i Młodzieży - poradnia zdrowia psychicznego	83	173
	Centrum Zdrowia Psychicznego dla Dzieci i Młodzieży – poradnia zdrowia psychicznego + oddział dzienny	90	
III poziom	Ośrodek Wysokospecjalistycznej Całodobowej Opieki Psychiatrycznej	33 (34 oddziały)	

Tabela 1. Aktualna liczba podmiotów nowego modelu systemu ochrony zdrowia psychicznego dzieci i młodzieży, stan na 7.10.2024. Zestawienie własne na podstawie danych NFZ.

W odniesieniu do pytań dotyczących finansowania psychiatrii dzieci i młodzieży należy wskazać, iż planowane są inwestycje w obszarze zdrowia psychicznego pozyskane m.in. ze środków Funduszu Medycznego w ramach Subfunduszu infrastruktury strategicznej, które mają zostać przeznaczone na wsparcie placówek medycznych zajmujących się opieką psychiatryczną dzieci i młodzieży oraz osób dorosłych.

W dniu 29 marca 2024 r. został ogłoszony konkurs nr FM-SIS.03.PSYCH.2024 *na wybór propozycji projektów strategicznych w zakresie dofinansowania zadań polegających na budowie, przebudowie, modernizacji lub doposażeniu infrastruktury strategicznej podmiotów leczniczych wykonujących działalność leczniczą w rodzaju stacjonarne i całodobowe świadczenie zdrowotne w zakresie opieka psychiatryczna i leczenie uzależnień, na podstawie umowy z Narodowym Funduszem Zdrowia*. Nabór propozycji projektów strategicznych rozpoczął się 6 maja 2024 r. i będzie trwał do 30 listopada 2024 r.

Planowana alokacja na inwestycje to 3,0 mld zł, a planowany termin zakończenia realizacji inwestycji to czerwiec 2029 r. Ponadto informuję, że potencjalnych wnioskodawców może być nawet około 250.

Ponadto, 31 grudnia 2021 roku Rada Ministrów ustanowiła program wieloletni pod nazwą „Program wsparcia oddziałów psychiatrycznych dla dzieci i młodzieży na lata 2022–2023”, którego celem jest wsparcie oddziałów psychiatrycznych dla dzieci i młodzieży. W dniu 24 października 2023 roku przyjęto uchwałę wydłużającą realizację ww. programu do końca 2024 roku oraz zwiększono jego budżet do 90 mln zł.

Niezbędnym elementem systemu pomocy dla osób doświadczających kryzysów psychicznych jest zapewnienie dostępu do doraźnego wsparcia, w postaci działającego w oparciu o stabilne finansowanie telefonu zaufania dla dzieci i młodzieży. Jest to jeden z priorytetów, opisanych w programie 100 konkretów na pierwsze 100 dni Rządu. Na ten cel przeznaczonych zostało 10 mln zł. Anonimowy, działający całodobowo telefon zaufania – który działa również jako czat – jest częścią systemu, którego celem jest zapobieganie samobójstwom. To właśnie w ten sposób młode osoby doświadczające kryzysu mogą uzyskać szybką pomoc i wsparcie w sytuacji bezpośredniego zagrożenia życia i zdrowia.

Na realizatora powyższego zadania z zakresu zdrowia publicznego, pn. *Centrum wsparcia dla dzieci i młodzieży w kryzysie psychicznym* w ramach Narodowego Programu Zdrowia 2021- 2025 (NPZ) wybrano Fundację Dajemy Dzieciom Siłę.

Jednocześnie należy wskazać, iż monitorowanie postępów realizacji planów dotyczących zwiększenia finansowania i poprawy opieki psychiatrycznej dzieci i młodzieży odbywa się za pośrednictwem danych Narodowego Funduszu Zdrowia (NFZ). Należy podkreślić, iż nakłady na świadczenia psychiatryczne dla dzieci i młodzieży systematycznie rosną. Poniżej w tabeli

przedstawione są wydatki na świadczenia z rodzaju opieka psychiatryczna dla dzieci i młodzieży w latach 2015-2023.

Rok	Wartości umów
2015	170 513 020 zł
2016	173 520 497 zł
2017	198 067 863 zł
2018	221 502 107 zł
2019	256 801 010 zł
2020	304 527 638 zł
2021	425 943 154 zł
2022	725 516 690 zł
2023	995 085 999 zł

Tabela 2. Dane dot. wartości umów o udzielanie świadczeń opieki zdrowotnej dotyczących leczenia psychiatrycznego nieletnich do 18. roku życia w latach 2015-2023. Dane NFZ.

Odpowiadając na pytanie dotyczące monitorowania postępu w realizacji obietnic wyborczych dotyczących psychiatrii dziecięcej, w tym dostępności specjalistycznych placówek oraz wsparcia psychologicznego w szkołach, Ministerstwo Zdrowia, w porozumieniu z Ministerstwem Edukacji Narodowej, uprzejmie informuje, iż współpraca obu resortów w powyższej kwestii opiera się na zadaniach uwzględnionych w NPZ.

W związku z powyższym podjęto następujące działania:

1) W 2023 r. Minister Edukacji i Nauki zlecił realizację zadania publicznego pn. „Wolontariat na rzecz wsparcia rówieśniczego w ochronie zdrowia psychicznego uczniów”. Zadanie realizowane jest na terenie całego kraju w latach 2023-2025, przez jeden rok w każdej szkole, która przystąpi do tego zadania. Celem zadania jest budowanie pozytywnego klimatu szkoły włączającej oraz dobrostanu psychicznego uczniów przy aktywnej współpracy środowiska szkoły lub placówki oraz środowiska lokalnego. Podczas realizacji zadania nastąpi podniesienie jakości działań profilaktycznych na rzecz ochrony zdrowia psychicznego uczniów w sytuacjach trudnych i w kryzysie psychicznym oraz zostaną wypracowane mechanizmy zapewniające trwały charakter wdrożonych oddziaływań. W 2 projekcie realizowane są działania zapewniające systemowe wsparcie uczniów, w tym wdrażanie wsparcia rówieśniczego w sytuacjach trudnych i w kryzysie. Systemowe wsparcie uczniów w sytuacjach trudnych i w kryzysie w szkole/placówce rozumiane jest

jako efektywna współpraca dyrekcji szkoły, nauczycieli, specjalistów, uczniów - liderów wsparcia rówieśniczego, innych pracowników szkoły, pielęgniarki środowiska nauczania i wychowania albo higienistki szkolnej z jednostkami ochrony zdrowia, w tym z ośrodkami środowiskowej opieki psychologicznej i psychoterapeutycznej dla dzieci i młodzieży, z instytucjami pomocy społecznej oraz innymi podmiotami świadczącymi pomoc dla dzieci i młodzieży w środowisku lokalnym.

Realizacja zadań w projekcie jest realizowana przez psychologów.

2) MEN 5 września 2024 r. ogłosił otwarty konkurs ofert na realizację w latach 2024 i 2025 zadania z zakresu zdrowia publicznego pn. „Zobacz emocje - realizacja projektów i programów edukacyjnych, wychowawczych, interwencyjnych oraz profilaktycznych opartych na podstawach naukowych, w tym programów profilaktyki uniwersalnej, wskazującej i selektywnej”. Przedmiotem konkursu jest zadanie polegające na przygotowaniu i przeprowadzeniu w szkołach i placówkach programów z zakresu psychoedukacji jako procesu, w ramach którego nabywa się wiedzę na temat funkcjonowania umysłu i emocji oraz uczy się skutecznych strategii radzenia sobie z trudnościami. Program będzie uwzględniał szkolenia dla uczniów, ich rodziców, nauczycieli i dyrektorów szkół i placówek z zakresu: (1) elementów psychologii i rozpoznawania emocji; (2) radzenia sobie w sytuacjach problemowych; (3) kształtowania postaw prozdrowotnych; (4) zapobiegania stygmatyzacji osób w kryzysie psychicznym.

Konkurs jest obecnie na etapie rozstrzygnięcia. Zadania z zakresu psychoedukacji i pracy warsztatowej realizowane są przez psychologów. Ponadto MEN we współpracy z MZ podjął działania dotyczące nawiązania współpracy szkół z Zespołami/Ośrodkami Środowiskowej Opieki Psychologicznej i Psychoterapeutycznej dla Dzieci i Młodzieży. MEN i MZ aktualizują wzór Porozumienia o współpracy pomiędzy placówką systemu oświaty a podmiotem leczniczym. Zawarcie porozumienia zgodnego ze wzorem lub zmodyfikowanie/dopasowanie go do potrzeb obu podmiotów (Ośrodka I stopnia referencyjnego i szkoły) może sprzyjać rozwijaniu współdziałania pracowników tych placówek w osiąganiu skutecznej pomocy psychologicznej i psychoterapeutycznej skierowanej do dzieci, uczniów i ich rodzin, w ich najbliższym środowisku. Umożliwi także wymianę informacji o potrzebach i możliwych formach wsparcia oraz bezpośredni kontakt z podmiotem będącym przygotowanym merytorycznie w zakresie udzielenia specjalistycznego wsparcia.

Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat i Środowisko 2021-2027 (FEnIKS)

Należy również wskazać, że Ministerstwo Zdrowia podejmuje szereg działań mających na celu **wsparcie obszaru psychiatrii** ze środków Unii Europejskiej.

Obszarem wymagającym szczególnego wsparcia ze środków FEnIKS jest psychiatria, zarówno dzieci i młodzieży, jak i dorosłych. Adresatem działań będą wszystkie poziomy opieki zgodnie z założeniami reformy psychiatrii. W zakresie zdrowia psychicznego dzieci, młodzieży i dorosłych wsparcie obejmie m. in. wdrożenie modelu środowiskowej opieki psychiatrycznej, w tym inwestycje w infrastrukturę, sprzęt i wyposażenie w łącznej wysokości ok. 970 mln zł. Pierwsze nabory wniosków o dofinansowanie ruszyły już w 2024 r., a kolejne będą ogłaszane w kolejnych miesiącach.

Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego 2021-2027 (FERS)

Należy wskazać, że Ministerstwo Zdrowia w ramach Funduszy Europejskich dla Rozwoju Społecznego (FERS) prowadzi szereg działań mających na celu poprawę infrastruktury podmiotów udzielających świadczeń w zakresach psychiatrycznych oraz wspiera działania mające na celu usprawnienie udzielania świadczeń w przedmiotowym obszarze.

W ramach FERS, planowane jest zarówno szkolenie (doskonalenie zawodowe) pracowników systemu ochrony zdrowia z zakresu zdrowia psychicznego dzieci i młodzieży (planowana alokacja ok. 55 mln zł), jak i poprawa jakości i efektywności świadczeń z zakresu zdrowia psychicznego poprzez opracowanie i realizację specjalistycznych programów diagnozy i leczenia zaburzeń psychicznych (planowana alokacja ok. 257,5 mln zł).

Wsparcie opieki psychiatrycznej w ramach FERS planowane jest również do realizacji poprzez działania na rzecz deinstytucjonalizacji długoterminowej opieki medycznej, tj. uruchomienie i utrzymanie bezpłatnej infolinii dla osób chorych na chorobę Alzheimera lub inne zaburzenia otępienne oraz ich rodzin i opiekunów (planowana alokacja ok. 6 mln zł); opracowanie i pilotaż nowych form opieki dziennej dla osób starszych, w tym z zaburzeniami otępiennymi (Dzienne Centra Wsparcia Pamięci) oraz wsparcie psychologiczne członków rodzin (opiekunów nieformalnych) sprawujących opiekę nad osobami starszymi, w tym nad osobami z chorobami otępiennymi, w szczególności z chorobą Alzheimera.

Z wyrazami szacunku
z upoważnienia Ministra Zdrowia
Wojciech Konieczny
Sekretarz Stanu
/dokument podpisany elektronicznie/